

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/143/141/96

KIERUNKI WSPÓŁPRACY POLSKI Z INNYMI KRAJAMI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, WRZESIEŃ '96

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Jedną z najistotniejszych konsekwencji demokratycznych przemian w naszym kraju, zapoczątkowanych w 1989 roku, była zmiana dotychczasowych partnerów Polski, zarówno w dziedzinie współpracy gospodarczej, politycznej, jak i wojskowej. Uzyskanie pełnej niezależności zaowocowało zmianą orientacji naszej polityki zagranicznej na prozachodnią. Za priorytetowe cele uznano uczestnictwo Polski w Unii Europejskiej i NATO. Zmieniła się „lista” państw, z którymi nasz kraj kooperuje w różnych dziedzinach. W tym kontekście interesujące staje się poznanie społecznych oczekiwań i aspiracji związanych z kierunkami współpracy Polski z innymi krajami.

Spośród kilkunastu państw przedstawionych na liście respondentów¹ mieli za zadanie wskazać pięć, z którymi ich zdaniem Polska powinna najściślej współpracować w dziedzinie gospodarki, polityki i obronności.

Tabela 1 w procentach

Z którymi państwami z tej listy Polska powinna, Pana(i) zdaniem, najściślej współpracować:			
	gospodarczo	politycznie	wojskowo
Niemcy	77	74	67
USA	58	67	67
Rosja	46	50	27
Francja	36	44	44
Czechy	29	31	33
Wielka Brytania	29	39	42
Japonia	26	9	7
Ukraina	23	21	15
Holandia	20	7	5
Szwecja	18	8	8
Włochy	14	8	9
Austria	13	6	7
Węgry	13	11	14
Białoruś	12	9	7
Litwa	12	12	10
Słowacja	9	13	12
Chiny	8	3	3
Korea	7	1	1

¹ Badanie „Świat wokół nas” (9), 24-29 maja ‘96, reprezentatywna próba losowa dorosłej ludności kraju (N=1154).

W roli politycznych, gospodarczych i wojskowych partnerów Polski badani najchętniej widzieliby Niemcy i Stany Zjednoczone. Wiele osób oczekuje również gospodarczej i politycznej kooperacji z Rosją, natomiast znacząco mniej Polaków zaakceptowałaby współpracę wojskową z tym krajem.

O miejscu w rankingu wydaje się decydować wiele czynników - między innymi położenie geograficzne, poziom i perspektywy rozwoju oraz „możliwości decyzyjne” poszczególnych krajów. Spośród państw sąsiadujących z Polską nie wszystkie zostały przez badanych uznane za atrakcyjnych partnerów do współpracy gospodarczej i politycznej. „Wyróżnienie” to spotkało Niemcy - kraj bogaty i wysoko rozwinięty, Rosję - kraj o bogatych zasobach i dużych rynkach zbytu, aspirujący do pozycji supermocarstwa, oraz Czechy - uważane za jednego z liderów przemian w naszej części Europy.

Oczekiwania dotyczące współpracy wojskowej wskazują jednoznacznie na prozachodnią orientację badanych. Najwięcej wskazań uzyskały Niemcy, USA, Francja i Wielka Brytania. Jest to swego rodzaju potwierdzenie wysokiego poziomu społecznego poparcia dla przystąpienia Polski do NATO. Spośród naszych pozostałych sąsiadów przede wszystkim Czechy uznane zostały za kraj, z którym Polska powinna ściśle współpracować w dziedzinie obronności. Co czwarta osoba wymienia w tym kontekście Rosję. Natomiast zaskakuje niska pozycja Węgier, które stosunkowo rzadko wskazywane były jako atrakcyjny partner zarówno pod względem gospodarczym, politycznym, jak i wojskowym. Niewielu zwolenników ma także współpraca z państwami pozaeuropejskimi (z wyjątkiem USA oraz Japonii jako partnera gospodarczego), co może dziwić, zwłaszcza jeśli się weźmie pod uwagę inwestycje koreańskie w Polsce dokonywane w ostatnich latach.

Zadaniem ankietowanych było także wytypowanie z tej samej listy **dwu krajów**, z którymi Polska powinna w wymienionych dziedzinach współpracować **przede wszystkim**. Uzyskany ranking państw jest potwierdzeniem powyższych wyników. Najbardziej pożądanymi partnerami we współpracy gospodarczej i politycznej są nadal Niemcy (odpowiednio 64% i 54%) i Stany Zjednoczone (34% i 45%). Trzecie miejsce zajmuje Rosja (28% i 30%). W dziedzinie obronności powinniśmy, zdaniem badanych, kooperować przede wszystkim ze Stanami Zjednoczonymi (52%) i Niemcami (47%).

Oczekiwania dotyczące kierunków polityki zagranicznej zróżnicowane są przez cechy społeczno-demograficzne respondentów, a głównie przez wykształcenie. Ogólnie rzecz biorąc, wyższe wykształcenie w większym stopniu sprzyja dostrzeganiu wagi gospodarczych i politycznych kontaktów z najbliższymi sąsiadami - Niemcami, Rosją, Czechami oraz znacznie mniejszym oczekiwaniom wobec naszej gospodarczej współpracy z USA. W przypadku obronności badani z wyższym wykształceniem najrzadziej w porównaniu z innymi skłonni są zaaprobować kontakty z Rosją, najczęściej natomiast wskazują Niemcy jako najważniejszego partnera.

Warto dodać, że opinie o pożądanym kierunkach współpracy Polski z innymi krajami w zasadzie nie zmieniają się od 1993 roku - w rankingu najbardziej pożądanym partnerów naszego kraju w dziedzinie gospodarki, polityki i obronności przodują wciąż te same państwa².

OCZEKIWANIA DOTYCZĄCE KIERUNKÓW WSPÓŁPRACY A SYMPATIE DO INNYCH PAŃSTW

Postrzeganie poszczególnych państw jako atrakcyjnych partnerów do współpracy może mieć zarówno charakter pragmatyczny, wynikający z kalkulacji ewentualnych zysków i strat, jak i emocjonalny - oparty na sympatii lub antypatii, nie mających związku z pozycją konkretnego kraju w świecie. Interesujące jest sprawdzenie, który z tych czynników - pragmatyczny czy emocjonalny - ma w tym przypadku większe znaczenie. Innymi słowy - czy oczekiwania społeczne wobec kierunków współpracy dotyczą przede wszystkim krajów i narodów darzonych sympatią?³

---

² Różnice w sposobach zadawania pytań uniemożliwiają zestawienie danych procentowych, możliwe jest jedynie ogólne porównanie uzyskanej w poszczególnych badaniach kolejności wyboru.

³ Zob. komunikat CBOS: „Stosunek Polaków do innych narodowości”, sierpień '96.

Tabela 2

w procentach

Z którymi państwami z tej listy Polska powinna, Pana(i) zdaniem, najściślej współpracować:				
	Stosunek do innych narodów - średnia ocen*	gospodarczo	politycznie	wojskowo
Niemcy	0,19	77	74	67
USA	1,11	58	67	67
Rosja	-0,86	46	50	27
Francja	1,16	36	44	44
Czechy	0,48	29	31	33
Wielka Brytania	0,88	29	39	42
Japonia	0,72	26	9	7
Ukraina	-1,12	23	21	15
Holandia	--**	20	7	5
Szwecja	0,87	18	8	8
Włochy	1,22	14	8	9
Austria	0,85	13	6	7
Węgry	0,72	13	11	14
Białoruś	-0,65	12	9	7
Litwa	0,14	12	12	10
Słowacja	0,37	9	13	12
Chiny	--	8	3	3
Korea	--	7	1	1

*Średnia ocen na skali od -3 (niechęć) do +3 (sympatia). Środkiem skali jest 0, które oznacza obojętność.
**Respondenci nie oceniali swego stosunku do tych narodów.

Zestawienie danych wskazuje, że w swych oczekiwaniach dotyczących kierunków współpracy z innymi państwami Polacy nie kierują się raczej czynnikami emocjonalnymi - osobistą sympatią bądź antypatią do poszczególnych narodowości.

Deklaracja sympatii i jednocześnie oczekiwanie współpracy w omawianych dziedzinach dotyczą w zasadzie jedynie Stanów Zjednoczonych, Francji, Wielkiej Brytanii i Czech. Można jednak przypuszczać, że sympatia odgrywa tu raczej rolę czynnika towarzyszącego, a nie decydującego o korzystnym postrzeganiu tych krajów jako partnerów do współpracy.

Zbliżony do obojętności stosunek do Niemców pozwala sądzić, że o czołowym miejscu tego kraju wśród najatrakcyjniejszych partnerów do współpracy decydują przede wszystkim względy pragmatyczne, a nie emocjonalne. Interesujące są również przypadki Rosji i Ukrainy - pomimo wyrażanej niechęci do ich mieszkańców, kraje te postrzegane są jako atrakcyjni partnerzy, przynajmniej w niektórych dziedzinach współpracy zagranicznej.

Odwrotne zjawisko można zaobserwować w przypadku Węgier, Austrii, Włoch czy Szwecji. Pomimo deklarowania dużej sympatii do mieszkańców tych krajów, one same nie są zdaniem badanych, szczególnie pożądanymi partnerami do współpracy.

★

★

★

Ogólnie rzecz biorąc, sympatia do poszczególnych narodów nie jest czynnikiem przesądzającym o kierunku oczekiwań społecznych wobec polskiej polityki zagranicznej. Niektóre nacje lubimy bardziej, inne zdecydowanie mniej, natomiast o współpracy z danym krajem powinny decydować, zdaniem Polaków, nie sentymenty, lecz pragmatyzm - ocena korzyści mogących wynikać dla Polski z zamożności, pozycji w świecie, możliwości decyzyjnych i tym podobnych cech krajów partnerskich.